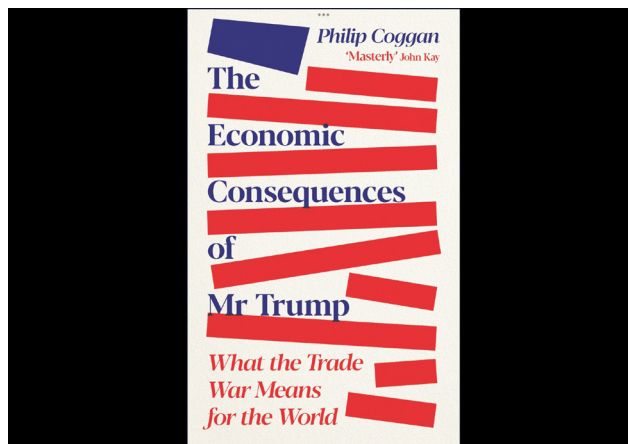

BOOK REVIEW

**Economic Consequences of Mr Trump:
What the Trade War Means for the World.***

Philip Coggan

ณัฐพงษ์ ทองภักดี**
(ผู้วิจารณ์หนังสือ)

“One could sum up the message of this book, in the style of Monty Python, by saying that ‘Apart from the failed businesses, lost jobs, goods shortages, hits to consumer and business confidence, weakening of the relationship with key allies and decline of the US’s international reputation, Trump has a brilliant plan.’ ” Philip Coggan

* จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Profile Books วันที่ตีพิมพ์ฉบับ e-book คือ 17 กรกฎาคม 2025 และ ฉบับ paper back คือ 12 สิงหาคม 2025 มี 144 หน้า ประกอบด้วย 6 บทและคำนำ ผู้วิจารณ์เขียนจากการอ่านฉบับ e-book

** ศาสตราจารย์ - สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 148 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 – Email: nattapon@nida.ac.th

ผู้เขียนคือ Philip Coggan เคยเป็นผู้สื่อข่าว Economist and Financial Times ในปี 2009 เขาได้รับเลือกเป็น Senior Financial Journalist of the Year in the Wincott awards และ best communicator in the Business Journalist of the Year Awards มีผลงานแพร่หลายเป็นหนังสือหลายเล่ม เช่น More: The 10,000 Year Rise of the World Economy. Paper Promises: Money, Debt and the New World Order. The Money Machine: How The City Works. Surviving the Daily Grind: How to Get by and Get on at Work Today.

ผู้เขียนเริ่มเขียนหนังสือเล่มนี้ เมื่อประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศอัตราภาษีนำเข้าที่จะจัดเก็บกับประเทศต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในวันที่ 2 เมษายน 2025 โดยเก็บ 10% ทุกสินค้านำเข้า และมีภาษีนำเข้าโต้ตอบ (reciprocal tariff) ที่เฉพาะเจาะจงประเทศประมาณ 60 ประเทศ ที่เพิ่มขึ้นอีกโดยมีอัตราแตกต่างกันไป การคำนวณอัตราภาษีอ้างอิงจากการขาดดุลของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศนั้น*** ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ประกาศด้วยความภาคภูมิใจว่าวันนั้นเป็น วันปลดปล่อย (Liberation Day) ผู้เขียนให้สัมภาษณ์ว่า ใช้เวลา 5 สัปดาห์เขียนต้นฉบับ เพื่อให้ตีพิมพ์ได้ทันกับเหตุการณ์ โดยเชื่อว่าประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ จะมีการเปลี่ยนแปลง กลับไปกลับมา ยากที่จะหาจุดสิ้นสุด จะรอจนทุกอย่างชัดเจนเป็นไปได้อีก แต่ทิศทางนโยบายภาษีนำเข้าไม่เปลี่ยน

ความไม่แน่นอนเป็นตามคาด เพียงวันที่ 9 เมษายน 2025 ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ก็ได้ประกาศชะลอการขึ้นภาษีขึ้นสูงของแต่ละประเทศไป 90 วัน โดยให้เก็บเพียงขั้นฐานคือ 10% หลังจากที่หนังสือออกจำหน่าย ก็มีการทำความตกลงการค้ากับหลายประเทศ แต่ก็ยังกว้าง ๆ ขาดรายละเอียด และความตกลงกับประเทศจีนก็ยังไม่เกิด หนังสือนี้จึงเป็นประโยชน์ มีความร่วมสมัยอยู่

แนวคิดหลักและสาระสำคัญ

ผู้เขียนได้อธิบายว่า ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เป็นผู้ที่หมกมุ่น (obsess) เรื่องการเก็บภาษีนำเข้ามานานเป็นสิบ ๆ ปีแล้ว**** โดยคิดว่า การเก็บภาษีนำเข้าเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจอเมริกา จากความเข้าใจว่า ภาษีนำเข้าเป็นเงินฟรีที่สหรัฐอเมริกาได้ เพราะประเทศผู้ส่งออกเป็นผู้จ่ายภาษีนำเข้า การเก็บภาษีนำเข้าจะทำให้การผลิตอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในอเมริกา เพิ่มการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม

*** ในหนังสือได้อธิบายถึงที่มาของสูตร ซึ่งไม่มีหลักการว่าเป็นภาษีโต้ตอบอย่างที่ประกาศแต่อย่างใด เพราะประเทศที่สหรัฐอเมริกาได้ดุลย์การค้าก็ยังคงเก็บภาษี สูตรที่จะทำให้สหรัฐอเมริกาไม่ขาดดุลก็คิดผิด อัตราภาษีสูงไปมาก (พูดภาษาขงๆคือ มั่วมาก)

**** ปี 1989 ทรัมป์ ให้สัมภาษณ์ว่า "I believe very strongly in tariffs" ในการหาเสียงพูดว่า ".....tariff is the most beautiful word to me in my dictionary"

นอกจากนี้เขายังคิดว่าการที่อเมริกาขาดดุลการค้าเป็นเรื่องเลวร้าย และเป็นเพราะประเทศอื่นเอาเปรียบ การมีการประกาศขึ้นภาษีนำเข้า ในวันที่เขาเรียกเองว่า วันปลดปล่อย ก็มาจากความคิดเหล่านี้ ซึ่งผู้เขียน (และผู้วิจารณ์) เชื่อว่า ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์จะเชื่ออย่างนี้ตลอดไป เรื่องภาษีนำเข้าจะไม่หมดไปตราบใดที่เขายังบริหารประเทศ

หนังสือเล่มนี้ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ ข้อมูลหลักฐานประวัติศาสตร์ โต้แนวคิดของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์และที่ปรึกษาในแต่ละประเด็น เริ่มต้นโดยชี้ว่าแนวคิดของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ คือแนวคิดแบบพาณิชยนิยม (Mercantilist) ที่คิดว่า ความมั่งคั่งเกิดจากการสะสมทรัพย์สินเงินทอง ถ้าประเทศนำเข้ามากกว่าส่งออก ก็คือส่งทรัพย์สินออกไป ความมั่งคั่งก็ลดลง ซึ่ง Adam Smith ได้โต้แย้งแนวคิดนี้ เมื่อประมาณสองร้อยห้าสิบปีที่แล้วว่า ความมั่งคั่งของประเทศเกิดจากสินค้าและบริการที่เราบริโภคและผลิตได้ ซึ่งการค้าและการแลกเปลี่ยนทำให้มีความชำนาญอย่างเฉพาะเจาะจง (specialization) ทำให้มีสินค้าผลิตและบริการมากขึ้น ความมั่งคั่งมากขึ้น ความอยู่ดีมีสุขสูงขึ้น การค้าระหว่างประเทศไม่ใช่เกมที่ผลลัพท์รวมเป็นศูนย์ (zero-sum game) ที่ผลตอบแทนคงที่ มีแต่ผู้แพ้กับผู้ชนะเท่านั้น

เหตุผลของนโยบายภาษีนำเข้าของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ประการหนึ่งคือ เพื่อเพิ่มสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและเพิ่มการจ้างงานในภาคนี้ ผู้เขียนชี้ว่า สัดส่วนและแรงงานในภาคอุตสาหกรรมลดลงเกิดขึ้นในทุกประเทศพัฒนาแล้ว ไม่ใช่แต่ในสหรัฐอเมริกา เพราะมีการออกจากความเป็นอุตสาหกรรม (deindustrialization) ภาคอุตสาหกรรมสัดส่วนลดลง ภาคบริการภาคการเงินสัดส่วนสูงขึ้น การจ้างงานในสาขานี้เพิ่มมาก นอกจากนี้ยังไม่มีเหตุผลที่ชัดเจนว่า ถ้าอเมริกาคลับไปมีสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและจ้างงานสูงเหมือนในอดีตแล้วสวัสดิการของคนจะสูงขึ้น จึงควรเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเพราะแรงงานในประเทศพัฒนาแล้วไม่ยากทำงานในภาคอุตสาหกรรมเช่นในอดีต

หลายคนคิดว่าที่การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมลดลง ทำให้คนว่างงานมากขึ้น เป็นผลจากสินค้านำเข้ามาแทนการผลิตในประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นหาเสียงหนึ่งของ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ และเป็นเหตุผลสนับสนุนการตั้งกำแพงภาษีนำเข้า หนังสืออธิบายว่ามีส่วนจริง เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก การจ้างงานของอเมริกาลดลงจริง สินค้านำเข้าจากจีนสูงขึ้นมาก แต่ตัวเลขแสดงว่าสัดส่วนการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงมาก่อนหน้านี้แล้ว และได้อ้างอิงงานวิจัยว่า การที่การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมลดลงส่วนใหญ่จะมาจากเทคโนโลยีที่สูงขึ้น productivity ที่ดีขึ้น การใช้แรงงานลดลงเมื่อใช้แรงงานเท่าเดิม อุตสาหกรรมบางอุตสาหกรรม เช่น electronics and computers ขยายตัวสูง โดยอุตสาหกรรมนี้ใช้แรงงานสัดส่วนไม่มาก

การปรับตัวเป็นภาคบริการของเศรษฐกิจ การย้ายโรงงานจากสหรัฐอเมริกา (reshoring) ของโรงงานที่ใช้แรงงานไร้ทักษะไปประเทศอื่น ก็มีสาเหตุสำคัญจากค่าแรงในอเมริกาสูงขึ้น มีการขาดแรงงานไม่ใช่จากการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศอย่างเดียว

หากดูผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงาน ผู้เขียนได้อ้างงานวิจัยหลายชิ้นถึงผลของภาษีนำเข้าที่ทำให้เงินเฟ้อมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้มีรายได้น้อยเดือดร้อน มีงานวิจัยพยากรณ์ผลของภาษีนำเข้าที่ประกาศเดือนเมษายน หรือที่คาดว่าจะป็นอัตราที่ใช้เก็บ ซึ่งอัตราคงไม่ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน แต่งานวิจัยเหล่านี้ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าจะมีเงินเฟ้อ และผู้มีรายได้น้อยจะเดือดร้อนกว่าผู้มีรายได้มาก การกระจายรายได้ของอเมริกาจะแย่ลง การลดภาษีเงินได้โดยภาษีนำเข้าที่เพิ่มไม่สามารถทำให้สมดุลทางการคลังได้ การคลังจึงจะขาดดุลสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้น ผู้มีรายได้น้อยจะได้รับสวัสดิการลดลง เนื่องจากโครงการสวัสดิการเหล่านี้ถูกตัดงบประมาณลงตามนโยบายประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์

ในตอนท้าย หนังสือยังอภิปรายถึงความไม่มีแผนของทีมทรัมป์ ในการกำหนดนโยบายภาษี ทำให้มีการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา การเจรจาการค้าที่คู่เจรจาไม่รู้ว่ตัวตนของสหรัฐอเมริกาต้องการอะไรแน่ เพราะทุกอย่างขึ้นอยู่กับประธานาธิบดี ซึ่งมีความคิดแปรปรวน ผู้เขียนให้ความเห็นว่า นโยบาย American First ทำให้สหรัฐอเมริกาแปลกแยกจากพันธมิตร สร้างความไม่มั่นใจต่อนักลงทุน ทำลายสถาบันระหว่างประเทศ โดยไม่มีแผนจะสร้างสถาบันแทน ผู้เขียนสรุปว่าสิ่งที่คิดว่าการเก็บภาษีนำเข้าจะแก้ปัญหาได้นั้นไม่เป็นจริงในทุกประเด็น และจะสร้างปัญหาต่อเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและต่อเศรษฐกิจโลกต่อไป

การประเมินเชิงวิพากษ์

หนังสือนี้ทันสมัยคือเขียนเมื่อประกาศขึ้นภาษีนำเข้าไม่นาน ผู้เขียนตระหนักว่า ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ทำอะไรไม่มีแผนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ซึ่งเป็นจริง อัตราภาษีนำเข้าประกาศวันที่ 2 เมษายน ไม่ได้ใช้จริง มีการประกาศเลื่อน 90 วัน เมื่อถึงกำหนดมีประเทศที่ทำความตกลงได้ มีการกำหนดอัตราใหม่ (รวมทั้งประเทศไทยด้วย) โดยมีอัตราภาษีนำเข้าต่างกันและต่ำกว่าที่ประกาศในเดือนเมษายน

อย่างไรก็ตามความตกลงยังจะต้องมีรายละเอียดต่อไป และความตกลงยังไม่ถือเป็นสัญญาระหว่างประเทศคู่ค้า อัตราภาษีนำเข้าแต่ละประเทศตามข้อตกลงก็ยิ่งสูงกว่าในอดีต ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์จะไม่หยุดความหมกมุ่นเรื่องนโยบายเก็บภาษีนำเข้า เพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงอำนาจ เช่น การประกาศเก็บภาษีนำเข้าจากบราซิล 50% เพราะไม่พอใจที่ศาลของบราซิลจะตัดสินคดีอดีตประธานาธิบดีของบราซิลซึ่งประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ถือว่าเป็นเพื่อน การจะเก็บภาษีนำเข้าจากอินเดียในอัตราสูง เพราะขัดใจที่อินเดียซื้อสินค้าจากรัสเซีย ข้อคิดเห็นและข้อสรุปของหนังสือจึงยังเป็นประโยชน์ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ดี

หนังสือนี้ยังชี้ประเด็นที่น่าจะทำให้ผู้ที่ต่อต้านการค้าเสรี ต่อต้านโลกาภิวัตน์ ต่อต้านสถาบันระหว่างประเทศ เช่น WTO เห็นได้ว่า ถ้าสิ่งเหล่านี้หายไปในระบบพหุภาคี (multilateral) เช่นในปัจจุบันที่ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ทำลายการค้าเสรีและสถาบันการค้าลง แล้วใช้ระบบทวิภาคี (bilateral) ให้ทุกประเทศมาเจรจากับสหรัฐอเมริกา ไม่สนใจกติกาของ WTO ประเทศเล็ก ๆ จะเสียเปรียบเพราะอำนาจต่อรองต่ำ ต่างจากการมีกฎเกณฑ์ที่เป็นพหุภาคี ประเทศเล็กและประเทศใหญ่อยู่ภายใต้กฎเดียวกัน (rule based) การค้าและเศรษฐกิจโลกที่ขาดประสิทธิภาพ มีการขยายตัวต่ำ ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาแย่งกว่าการมีการค้าที่เสรี มีระบบโลกาภิวัตน์ที่ดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หนังสือนี้อ่านง่าย เขียนแบบสรุปหนังสือพิมพ์ให้คนทั่วไปอ่าน มีการใช้โน้ตส์ (concept) ทางเศรษฐศาสตร์การค้า มหภาคพื้นฐานมาวิเคราะห์ จึงมีหลักทางวิชาการไม่ใช่เป็นเพียงแต่ความคิดเห็น มีการเขียนถึงที่มาของนโยบายภาษีนำเข้าของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ การทำอย่างไม่มีแผน กลับไปกลับมา ก็เป็นเกล็ดความรู้ที่น่าสนใจ หนังสือได้อภิปรายความเห็นสนับสนุนการเก็บภาษีนำเข้าที่เห็นต่างจากผู้เขียนในแต่ละประเด็น แล้วถึงอธิบายโต้แย้ง โดยใช้สถิติ ข้อมูล เหตุการณ์ในอดีตมาอ้างอิงสนับสนุนข้อคิดเห็นของผู้เขียน โดยไม่ใช่โวหารมาโต้ความเห็นต่าง จึงมีประโยชน์ทางวิชาการด้วย

อย่างไรก็ตาม หนังสือพูดถึงถึงปัญหาของการค้าเสรีและโลกาภิวัตน์น้อยมาก ซึ่งพอเข้าใจได้ เพราะจุดประสงค์หลักคือวิเคราะห์ให้เห็นปัญหาของนโยบายภาษีนำเข้าประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ทั้งต่อสหรัฐอเมริกาและต่อโลก และสรุปว่า ทางแก้จุดอ่อนของการค้าเสรีและโลกาภิวัตน์ที่ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์คิดและทำจะยิ่งเป็นผลให้เศรษฐกิจทั้งของสหรัฐอเมริกาและของโลกแย่ลง ผู้เขียนจึงไม่ได้เสนอทางแก้หรือวิเคราะห์จุดอ่อนของการค้าเสรีดังกล่าว

การที่โดนัลด์ ทรัมป์ได้เป็นประธานาธิบดี และแนวโน้มที่พรรคฝ่ายขวาในหลายประเทศมีกระแสความนิยมสูงขึ้น ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ เป็นเพราะส่วนหนึ่งคนไม่พอใจสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งก็มาจากข้อด้อยของระบบการค้าเสรีและระบอบทุนนิยม ที่ทำให้มีความแตกต่างทางรายได้สูงขึ้น คนรู้สึกว่ามันตัวเองและครอบครัวแย่กว่าคนรุ่นพ่อ และไม่เห็นโอกาสที่ลูกหลานจะดีขึ้น ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ก็ตระหนัก และมีงานหลายคนที่เขียนถึงปัญหา โดยแนวทางหลักคือทำให้ระบบทุนนิยมและการค้าเสรีมีประสิทธิภาพไม่ผูกขาด คนทั่วไปเข้าถึงประโยชน์ได้มากขึ้น สถาบันทางการเมืองดีขึ้น มองปัญหาและแก้ไขปัญหาลังคมมากขึ้นไม่มุ่งแต่เศรษฐกิจหรือธุรกิจ สังคมมีระบบสวัสดิการที่จะช่วยผู้ถูกกระทบจากการค้าเสรี ซึ่งมีหลักฐานที่พูดถึงว่า การที่สหรัฐอเมริกามีคนต่อต้านการค้ามากกว่าประเทศในยุโรป เพราะ

สวัสดิการสหรัฐอเมริกาแย่กว่าของประเทศในยุโรป***** ประเด็นเหล่านี้ไม่อยู่ในขอบเขตของหนังสือนี้ แต่ก็มีงานของนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่ศึกษาเรื่องนี้***** และคงมีการศึกษาในประเด็นนี้ต่อไป ผู้วิจารณ์จึงไม่ยากให้คนอ่านหนังสือ เข้าใจว่า ระบอบทุนนิยม การค้าเสรีและกระบวนการโลกาภิวัตน์มีแต่ข้อดี เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุขและความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจได้ โดยสังคมต้องมีนโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจสังคมมาประกอบกันด้วย

หนังสือนี้ไม่ใช่ตำราหรือตั้งใจให้เป็นงานวิชาการ การวิเคราะห์หรืออภิปรายทฤษฎีจึงไม่ลึกมาก เหมาะเป็นหนังสืออ่านประกอบ ถ้าจะใช้ในการเรียนการสอน อย่างไรก็ดีตาม นักศึกษาเศรษฐศาสตร์ ผู้ที่สนใจเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะทั่วไป ที่สนใจที่มาที่ไปของนโยบายภาชี้นำเข้าของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ จะได้รับความรู้ทั้งทางเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ความเป็นไปของเศรษฐกิจ และผลของนโยบาย

อาจารย์และนักวิชาการเศรษฐศาสตร์จะไม่ได้เรียนรู้แบบจำลองหรือทฤษฎีใหม่ ๆ ในหนังสือ แต่น่าจะสนุกกับเนื้อหาที่เขียนถึงที่มาแนวคิดของนโยบายของทรัมป์ ซึ่งมีการทำอะไรแปลก ๆ ไม่มีแผนการดังกล่าวแล้ว ทั้งเห็นประเด็นสถาบันเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศที่กำลังถูกทำลาย หนังสือช่วยเสริมให้คิดต่อไปได้บ้างว่าเราจะเจอปัญหาเศรษฐกิจอะไรในอนาคต นอกจากนี้ ข้อมูลและตัวอย่างในหนังสือก็ช่วยการสอน การบรรยาย รวมทั้งรายชื่อเอกสารอ้างอิงที่มีมากแยกตามแต่ละส่วนของหนังสือก็ทันสมัยสามารถเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไปได้

***** The Real Reason Americans Worry About Trade. New York Times August 26, 2025

:[/www.nytimes.com/2025/08/25/business/tariffs-layoffs-safety-net.html?campaign_id=7&emc=edit_mbae_20250825&instance_id=161249&nl=morning-briefing:-asia-pacific-edition®i_id=189517264&segment_id=204620&user_id=2b-2fb55f0d44d70bb82cbd26130af7e9](https://www.nytimes.com/2025/08/25/business/tariffs-layoffs-safety-net.html?campaign_id=7&emc=edit_mbae_20250825&instance_id=161249&nl=morning-briefing:-asia-pacific-edition®i_id=189517264&segment_id=204620&user_id=2b-2fb55f0d44d70bb82cbd26130af7e9)

***** เช่น Daron Acemoglu and James Robinson, Abhijit Benerjee and Esther Duflo, Paul Krugman, Thomas Piketty, Dani Rodrik, Jeffrey Sachs, Minouche Shafik, Joseph Stiglitz.